

Valdemara balado

Enhavo

Valdemara balado	1
Enkonduko	3
& Valdemara balado:	6
(&Rekantaĵo:	6
(#Melodio:	6
(&Strofoj:	7
,& Unua parto. Devenoj (30):	7
,& Dua parto. Ruslandon (49):	9
,& Tria parto. Revojaĝe (45):	13
,& Kvara parto. Hungarlandon (40):	16
,& Kvina parto. Ruĝakruce (50):	19
,& Sesa parto. Militfine (36):	23
<&Notoj:	27

Valdemaran baladon laŭ
feroa modelo verkas kaj
komponis Martin Strid,
martin.strid@gmail.com,
tel. +46 - 703 152 615.

La fotoj de Valdemar
Langlet titolpaĝa estas de
jaroj 1906 kaj dorsoflanka
de iam antaŭ 1944.

Enkonduko

*Ĉu tradicio el pratempo,
kiu travivis en angulo
periferia de Eŭropo,
povos fariĝi parto kaj eĉ
grava riĉaĵo de nova kaj
tutmonda kulturo?*

En Feroaj Insuloj oni dancas baladojn multajn, longajn, kelkajn tre malnovajn pri herooj en pratempo. Per tio la feroa lingvo vigle vivas.

Dum la daŭro de la balado, homoj povas eniri la dancon kaj eliri el ĝi. Oni dancas ĉirkaŭ tri strofojn por minuto. La kanto povas efiki preskaŭ medite, kvazaŭ oni falas en trancon.

Se oni komparas la melodion kun la danco, kiu havas ses paŝojn en ĉiu turno, oni vidas ke ili ne divideblas ebene. Certa loko en la strofo – certa vorto en la rekantaĵo – neniam paŝiĝos per la sama piedo en du strofoj sinsekvaj kaj nur ĉiun sesan strofon je la sama paŝo en la danco.

Ĉar – en multaj baladoj – la nombro da taktobatoj por strofo estas 29. Tio estas primo.

Por komencanto tio povas igi la dancon pli malfacila por lerni, sed en la longa daŭro ĝi faras la dancon pli interesa por la dancantoj.

Cetere, la dancopaŝoj estas simplaj. Ili taktilabeblas tiel:

#: <Dance>

(Kv: li Li li Li De de)x

kie la rimarko <Dance> indikas taktilabojn por danco, la ilumo [Kv] signifas baladdancan prenon en ĉena ringo – vidu sube – kaj la taktilabo [li] estas unu paŝo maldekstren, [de] unu paŝo dekstren, supra tonciklo [de, li] signifas maldekstran piedon, meza tonciklo [De, Li] signifas dekstran piedon kaj la kruco × signifas ke la tuta parentezo ( ) ripetiĝas.

[Kv] = Per via maldekstra mano tenu la dekstran polekson de la maldekstra najbaro, kun via brako sub ties brako. Per via dekstra mano tenu de supre la duan ĝis kvinan fingrojn de la dekstra najbaro. Paŝu stabile kun elasta ritmo en gamboj kaj brakoj.

En jaro 2014 kvin tutaj malnovaj feroaj baladoj tradukiĝis en esperanton. Ili en Norda Kantaro (<http://nk.tone.se/>) havas numerojn
4401."Sjúrðarkvæði.
Regin smiður = Sigurda balado. Regin forĝisto",
4405."Vilmundskvæði = Vilmunda balado",
4408."Brestis kvæði = Bresta balado",
4409."Sigmunds kvæði eldra = Sigmunda balado malnova" kaj
4414."Ormurin Langi = Drako Longa".

En la traduklaboro naskiĝis la penso krei novajn baladojn, heroajn rakontojn el la historio de la esperantomovado. Valdemara balado estas la unua tia. Legu pli je <http://nk.tone.se/Ballads2015eo.pdf>

Balado povas plenumi plurajn funkciojn samtempe:

♥ Ĝi povas kontribui al la agrabla etoso de sociala kunesto dum kaj lokaj kaj internaciaj kunvenoj, kongresoj kaj junularaj tendaroj en esperanto.

♥ Ĝi povas esti bona ekzerco de la lingvo por komencantoj aŭ tiuj, kiuj malofte havas okazon paroli la lingvon en sia proksima ĉirkaŭaĵo.

♥ Trie, verece verkita nova balado povas esti bona historia instruo al parolantoj, kiuj ofte havas maltaŭgajn sciojn pri la historio de esperanto.

Kiu ajn parkerigas parton de balado, tiu povos mem konduki ĉendancon en kunveno.

Valdemara balado unuafoje prezentiĝis en kongreso de Sveda Esperanto-Federacio en Upsalo en majo 2015, poste en junio en festivalo Elfriden, Dalekarlujo (<http://tone.se>),

balada konferenco julie en Toreshaveno, Ferooj (<http://ballads2015.fo>) kaj en

Universala Kongreso de Esperanto en Lillo, Francujo (<http://www.lve-esperanto.org/lille2015>).

Vizio:

Ĉiu dua aŭ tria espo parkerigas baladon, longan aŭ mallongan, kaj kapablas konduki ĝin ĉendanco. Tiuj baladaj ĉendancoj fariĝos tipa specialaĵo de espaj kunvenoj ĝenerale, kio allogas ĉiam pli da homoj al la movado kaj fortigas ĝian senton de kunesto kaj kunfarado.

& Valdemara balado:

(&Rekantaço:

; Kantu forte ; frape paðu dancon kaj ridetu ; belas nova tag' ; kantu forte.)

(&Melodio:

<Natura, 1,5:29>

(#Onde: (#1: /lala sofa fami mifa; sola laso fami; lala sofa remi fala; sofa fami mire;

mifa so so; laso fami remi faso mi mi; dodo dore mi; mifa so so)+

(#2: fafa mire redo dore; mifa fami redo; fafa mire Tido refa; mire redo doTi;

dore mi mi; fami redo Tido remi La La; lala sofa mi; dore mi mi))

?

(#Rekte: (#3: /lala sofa fami mifa; sola laso fami; lala sofa remi fala; sofa fami mire;

mifa so so; la3la lala lala lala so so; dodo dore mi; mifa so so)+

(#4: fafa mire redo dore; mifa fami redo; fafa mire Tido refa; mire redo doTi; dore mi mi; fa3fa fafa fafa fafa mi mi; dodo dore mi; dore mi mi)))

(&Strofoj:

,& Unua parto. Devenoj (30):

'1 /Venu jam kunigi nin ;
en ĉendancon feroan<> ;
ĉar ni historion konu ; kaj
fieru heroan. (×:
&Rekantaĵo)

'2 Nun aŭskultu jen
baladon ; belan mi
rakontos ; pri sinjoro
kuraĝa kiu ; duran devon
frontos. ....

'3 En Francujo
hugenotojn<> ; reĝo
persekutis. ; Fuĝis
Langleoj de l' despoto ;
kaj ekzilon salutis. ....

'4 En Svedujo poste loĝis ;
bona arĥitekto ; ĉar lia
prapatro fuĝis ; tien
vivprotektan. ....

'5 Verkis fabelojn por
infanoj ; kaj instruajn
librojn ; Matilda
Soederen'<> fraŭlino ;
voĉis amajn vibrojn. ....

'6 "En Sudermanlando<>
vivas ; arĥitekto sperta. ;

Estrajn domojn kaj
preĝejojn ; li konstruis
lerta. ....

'7 Por norvega parlamento
; Emil<> desegnis domon.
; Plu famigis teatrejo ;
Dramen lian nomon." ....

'8 "Svaton jesu, edziniĝu ;
al sinjoro Langleo ; ne pro
riĉo kaj prestiĝo ; sed
familia kreo." ....

'9 Spetebihale<> post la
nupto ; hejmon faris ili ;
vivis honeste sen korupto
; kvar ŝi naskis filojn. ....

'10 Frato Filip<>
inĝeniero ; kun Nobel'
laboris ; poste pri
konstruteĥniko ;
Stokholme profesoris. ....

'11 Frato Abrahamo<>
ĥemion ; diligente studis. ;
Profesoro heliuman ;
pezon li konkludis. ....

'12 Frato Aleksandro<>
artisto ; rajdi ĉevalon ŝatis
; pentris mondon de
ekzisto ; povas mi
konstati. ....

'13 Valdemar' <> plej juna
filo ; de Emil kaj Matilda ;
kreskis intelekto brila ; en
homamo milda. ....

'14 En Polujo judo juna ;
kreis novan lingvon. ;
Varsovie li eldonis <> ;
per doto tiun atingon. ....

'15 Libron cenzuristo
rigardis; en tempo de
siringoj ; en la rusa, pola,
germana ; franca kaj angla
lingvoj. ....

'16 Unuan libron li al
homoj ; diverslanden
sendis ; kaj reagojn de
ranguloj ; kun espero
atendis. ....

'17 Dekkvinjara
Antonina <> ; Esperanton
lernis ; ĉar ne volis
venkon finan ; atendi ĝis
eterne. ....

'18 Skribis ŝi leteron kaj ;
al Zamenhofo sendis. ;
Lin kortuŝis vortoj ŝiaj. ;
Bone respondendis. ....

'19 "En Simferopolo
instruas ; mi ĝin al
kamaradoj. ; Pensoj

homaranaj influas ; dum
la lingva studado. ....

'20 Ni nun esperanton
kune ; ku2n ĝojo lernas. ;
Volas generacio juna ;
vivi mondon modernan."
.....

'21 Venis vortoj de la
majstro ; ankaŭ al Upsalo.
; Otto <> ordiniĝis pastro
; en la katedralo. ....

'22 "Valdemaro, ho
studanto ; de l'
universitato <> ; lingvon
rigardu Esperanton ; certe
vi ĝin ekŝatos." ....

'23 Valdemar' kaj Otto
Zejdlico ; studis la novan
lingvon. ; Ĉiu poste en sia
ofico ; bone sin distingos.
.....

'24 Ili societeton faris ; por
lingvo Esperanto. <> ;
elektiĝis Valdemaro ĝia
prezidanto.

'25 Ludoviko pensas pri ;
homara paca pado: ; "Ĉu
la lingvo Esperanto ;
fariĝos monda movado?"

'26 Mondolingvo
Volapuko<> ; perdas da
prestigo. ; Nurenberga
klubo decidis ;
esperantistiĝi.<> .....

'27 Volapukon trafis jam ;
forlaso kaj disfalo. ;
Klubon esperantan fondis
; junuloj en Upsalo. ....

'28 Dua klubo kaj unua ;
por nur Esperanto, ; estu
lumo por movado ; monde
malgiganta." .....

'29 "Kara mia edzo, vi ; ne
estu maltrankvila. ; Vian
lingvon lernas jam ; anaro
tuj multmila." .....

'30 De Valdemara balado
nun ; jen parton la unuan ;
finas ni sed dancos kune ;
(baldaŭ)?(poste)?(tuj)
?(nun) la parton duan. ....

**,& Dua parto. Ruslandon
(49):**

'31 Jen Valdemaran
parton duan ; kantos mi al
vi tu2j. ; Valdemaro
renkontis fruajn ; espojn
en Rusu2j'. ....

'32 "Esperantistoj al Jalto
venu!" ; anoncis Ilja
Ostrovski.<> ; Pra-
Pasportan Servon jenan ;
devas mi agnoski. ....

'33 "En La Esperantisto<>
amikojn ; lingvajn iu
invitis" ; diris Valdemar'
al Eriko<> ; "iru ni viziti.
.....

'34 Kun kamaradoj mi
jam fondis ;
esperantoklubon. ;
Tempas pri uzeblo
respondi ; kaj forigi
dubon. ....

'35 Planu ni vojaĝon kune
; trans la maro balta ; ek
de Sankta Peterburgo ; ĝis
la urbo Jalta." .....

'36 "Rusoj al Svedujo
estas ; hereda malamiko" ;
diris Eriko, "Ĉu atesti ;
tion en praktiko?" .....

'37 "Malamikojn ĉu vi
diru ; (tamen estas
homaro)?(sed jen
amikaro). ; Tra Rusujo
ambaŭ iru ; ni al Nigra
Maro." .....

'38 Iris ek sur longa
vojaĝo ; du studantoj
svedaj ; pro krimea espa
mesaĝo ; amikecon kreda.
.....

'39 Tra Finnlando li
biciklis ; Sanktan
Peterburgon. ; Esperanta
parolo tiklis ; kun espo<>
en tiu urbo. ....

'40 Esperanton Ecel ne
sciis ; eke ne parolis. ;
Dum veturo lernis li ; ĉar
komuniki volis.

'41 Ili veturis per fervojo ;
Moskvon en rapido ; gasti
faman Lev Tolstojon<> ;
kun loka espa gvido.<>
.....

'42 Militon kaj pacon<>
diskutis ; kaj cenzuron
baran. ; "La Regno de
Dio<> estas ene ; de vi,
miaj karaj. ....

'43 Donu preter egoismo ;
spacon al la amo ; kiel
fortojn adicias ;
paralelogramo."<> ....

'44 Valdemar' dankemas
ĝoja ; pro la granda saĝo ;

kiun dividis jen Tolstojo ;
kaj kontente mesaĝas. ....

'45 "En Rusujo kun
amikoj ; ni spertas unuan
fojon ; internacian
lingvaplikon ; poste
daŭrigos vojon. ....

'46 Al Krimeo suna hastos
; ni trans montan alton ; ĉe
Ilja Ostrovski gastos ;
maran urbon Jalton." ....

'47 Antoninan Ilja vokis ;
"Venu al gastoj montri ; la
plej belajn krimeajn
lokojn ; kaj al ili
rakonti."<> ....

'48 En Krimeo
kunestadon ; ĝuas tri
semajnojn. ; Ĝis daŭrigas
ili padon ; lingvofluon
gajnos. ....

'49 De Sevastopolo ŝipiras
<> ; ili konatan adreson ;
de esperanta pioniro ;
Borovko<> en Odjeso. ....

'50 Estis Nikolao la sama ;
kiu el Varsovio ; ricevis la
respondon faman ; pri
Esperanthistorio.<> ....

'51 Li kaj Antonina jam
gvidis ; internacian
voĉdonon<> ; kiun Odjesa
klubo decidis ; pri
reformpropono. ....

'52 Dankis pro tio
Zamenhof' ; ke ili grave
agis ; lin, estontan
teozofon ; kaj ŝin, kiu ĉion
pagis. ....

'53 Ĉiĉeronis Antonina ;
kaj sen ajna dubo ; bone
reprezentis sian ;
Esperantoklubon. ....

'54 "Valdemar', mi vidas
ke ; vi ja ne estas danda. ;
Eltriviĝis viaj ŝuoj ; pro
paŝado planda." ....

'55 "Kun vi kara
Antonina; urbon ni
promenis. ; Multon
interesan vidis ; ne
piedojn trenis." ....

'56 Nikolaon Bo2rovkon ;
– nupton ĝoje tostu – ;
Antonina Ĉaikovska ;
edziniĝis poste. ....

'57 En Odjeso Valdemaro
; kun Vladimir Gerneto<>
; akordiĝis pri refaro ; de
monata gazeto. ....

'58 "Ĉesis jam La
Esperantisto ; ĉar mono
mankas. ; Da abonantoj
longa listo ; novan
eldonon dankus. ....

'59 Ĝi de Tolstoj
publikigis ; verkon
Prudento kaj kredo<> ;
kio cenzuron rusan
instigis ; ordoni ke ĝi
cedu. ....

'60 La cenzuro esperanton
; eldoni malpermesis<> ;
sed revuon en bona
kvanto ; svedoj povus
presi. ....

'61 Gazeton Lingvo
Internacia ; parte mi
financos. ; Preso estu
tasko via ; jen nia alianco.
.....

'62 Per leteroj mi redaktos
; esperantogazeton. ;
Eldonadon vi pritraktu ;
ĝis dissendo pretos." ....

'63 "Gazeton Lingvo
Internacia ; presos mi kaj
eldonos" ; diris
Valdemar', "kaj mi ;
amikojn helpajn konas.
.....

'64 Tiel glate ni evitos ;
caran la cenzuron ; kaj
forumon faros meritan ;
por la nova kulturo." .....

'65 Ŝipon ili al Istanbulo ;
serĉis el Odjeso ; sed
ŝipestrojn ebriulojn<> ;
volis tuj forgesi. ....

'66 Erik al maristo parolas
; "Serĉas ni ŝipon ; iri
Konstantinopolon. ; Ĉu
per via skipo?" .....

'67 "Nia ŝipestro kuŝas
plankon ; eĉ ne povas
stari. ; Brando ne estas lia
manko" ; maristo
fideklaris. ....

'68 Venis per rusa
vaporŝipo <> ;
Konstantinopolon. ; Ĉe
Bosporo brilis urbaj ; turoj
sur markolon. ....

'69 Aĥmed Paŝa<> ilin
gastigis ; ridis
rondaventra. ; Grand-
sinjoro de l' kortego ;
montris kion li pentras.
.....

'70 "Restu pli longe en
Hungarujo!" ; Valdemaro
proponis ; "Ne, ni hejmen

iru tuje!" ; Erik lin
admonis. ....

'71 "Budapeŝto min ravas
plu!" ; Valdemaro vokis. ;
"Via monujo havas
truon!" ; lin Eriko mokis.
.....

'72 El Upsalo venas
gazeto ; Lingvo
Internacia. ; En la tuta
mondo aperas ; neniu alia.
.....

'73 Sur sin tiun taskon
prenis ; Valdemar' Langle'
; doktoro Krikorc, Pol
Nilen' ; kaj Alberj por
ekspedo.<> .....

'74 Kvar klubanoj fondis
ĝin ; kaj poste ili
produktis ; dum kvar jaroj
magazinon ; kiu lingve
fruktis. ....

'75 Gazeton redaktas
Vladimiro ; de distanco
granda. ; Poŝti ĝin
klubanoj iras ; por homoj
diverslandaj. ....

'76 Nikolao trovis lokon ;
en Sankta Peterburgo. ;
Translokiĝis paro
Borovko ; de lando de la
sturgo. ....

'77 Al ili la revuon ; poŝto
pakaĵe liveris. ; La
Rusujan distribuon ; ili
letere peris. ....

'78 Valdemaro pionira ;
estas esperantisto ; kaj per
spertoj li fariĝos ; bona
ĵurnalisto. ....

'79 Valdemaran baladon
ni jam ; finas parton duan
; kaj ni ĝian parton trian ;
baldaŭ dancos bruan. ....

**,& Tria parto. Revojaĝe
(45):**

'80 Nun de Valdemara
balado ; kantos mi parton
trian ; pri lia vojaĝado ; en
mondo nia. ....

'81 Al Rusujo duan?rean
fojon ; Valdemar' sopiras.
; Sanktan Peterburgan
vojon ; li somere iras.<>

'82 Bonvenigis
geborovkoj. ; En ŝia utero
; jam embriis Valdemara ;
venonta amespero.<> ....

'83 Ĝojis Antonina kara ;
kaj en ŝia sino ; kreskis
jam por Valdemar' ;
estonta dua edzino. ....

'84 "Aleksandro, frato mia
; vi ĉi tie restis. ; Ĉu
Nobela ekspozicio<> ; tre
sukcesa estis?" ....

'85 "Jes, mi la ornamojn
faris ; pagon ricevis tu2j. ;
Antonina la monon ŝparis
; ni iru al Italu2j'."<> ....

'86 Post Rusujo
Budapeŝten ; venis
Valdemaro ; vidi grandan
ekspozicion ; de hungara
miljaro.<> ....

'87 Li en Lingvo
Internacia ; skribas
artikolojn ; espe pri
vojaĝoj siaj ; kaj amikaj
paroloj. ....

'88 Al Rusujo trian fojon ;
Valdemar' sopiras. ;
Sanktan Peterburgan
vojon ; li somere iras.<>

'89 Por li stampis la sveda
konsulo ; rekomendan
leteron. ; "Al ĉi tiu bona
junulo ; fidu en aferoj." ....

'90 Li veturis per fervojo ;
inter kamparanoj ; viziti
grafon Lev Tolstojon ; en
Jasnaja Poljana.<> ....

'91 Devis ŝanĝi vagonaron ; li en urbo Tula ; ĉe preĝejo renkontis paron ; povran ĉifonulan. ....

'92 Lev lin bonvenigis kore ; en sia vilaĝo ; kaj dividis kaj palacon ; kaj profundan saĝon. ....

'93 Demandis li de Lev moralon<> ; post malvenko ŝaka : "Kiel ĝuste agi sen falo ; en malĥristan vakon? ....

'94 Mizerulan paron renkontis ; ĉe preĝejo dorman ; riĉa mi junulo hontis ; pri almozo norma." ....

'95 Lev respondis kun okuloj ; fajrobriple viglaj ; "Ni ne kapablas vivi sanktule ; tio vivon siglas." ....

'96 Sergej Aleksandroviĉ'<> ; tatara ĥana pranepo ; helpo al Valdemar' dediĉis ; sur kozaka stepo. ....

'97 Juĝisto Dmitri Ivaniĉ'<> ; kaj vilaĝa atamano<> ; trovis por li

taŭgajn kondiĉojn ; ĉe Filonovskajanoj.<> .....

'98 Kun kozakoj vivi li volis ; en maleleganto. ; Kun Sergej' kaj Dmitri parolis ; nur en esperanto. ....

'99 Pluge, rikolte, draŝe laboris ; li ĉe kozakoj<> pene. ; Supon kaj nigran panon voris ; vekiĝis frumatene. ....

'100 Rusan stepon sur ĉevalo ; Valdemar' vojaĝos ; post restado radikala ; en kozaka vilaĝo. ....

'101 Sur ĉevalo Zakaulok ; rajdis li horizonten. ; Rusan kamparanan gastamon ; ĉie li renkontis. ....

'102 Sur Zakaulok rajdis al nordo ; li dum sunis kaj blovis ; kaj ĉe ĉiu kampula pordo ; koran gastamon trovis. ....

'103 Kampulojn, amikojn kaj princinojn ; gastis li sur vojo. ; Post riveroj kaj ravinoj ; revenis al Tolstojo. ....

'104 "En mia dudekkvina jaro" ; diris Valdemaro ; "rajdis mi kozakan ĉevalon ; ĝis Balta Maro.

.....

'105 Mi dum iro spertis pravon ; ke stampita letero ; al ŝtatano pruvas gravon ; de bezona afero." .....

'106 Jarcentfinon esperanta ; unua edziĝo vestas. ; Signe Blumberj<> el Finnlando ; kaj Valdemaro festas.

.....

'107 "Mielmonate ni vojaĝu ; foran Samarkandon. ; Rusa registaro omaĝon ; donos tra la lando. ....

'108 Pro letero de reĝo Oskaro<> ; nia grupo disponos ; tra imperio de rusa caro ; mem fervojvagonon. ....

'109 Vi nin sekvu en vojaĝo ; frato Aleksandro. ; Bildojn pentru de vilaĝoj ; kaj riveraj meandroj."

.....

'110 Signe al li naskis filojn ; bele sane kreskis ;

juna Lars kaj aĝa Emilo<> ; bone adoleskis. ....

'111 En la granda imperio ; de la rusa caro ; fermentiĝas revolucio ; en la laboristaro. ....

'112 Valdemaro ĝin atestis ; en aparta libro<> ; kiel popolon trupoj molestis ; murde per kalibroj. ....

'113 "Se maltaŭga registaro ; civitanojn murdas ; al iliaj pledaj deklaroj ; oni restu surda." .....

'114 Fondon de sveda esperanto;federacio<> gvidis ; Valdemaro kaj sen vanto ; poste ĝin prezidis. ....

'115 Verkis Valdemaro pri ; milito en Balkano.<> ; Por la monda katastrofo ; estis ĝi la ĉano. ....

'116 En la mondmilito logis ; Finnlandon liberiĝi. ; Ilin Valdemar' apogis ; kampanjis li prestiĝe. ....

'117 Dum la rusa
revolucio ; al finnoj libero
venis. ; Valdemaro helpis
tion ; kaj ricevis
ordenon.<> .....

'118 Trian jaron de la
paco ; mortis lia Signe. ;
Vivo estas nur donaco. ;
Enteriĝis digne. ....

'119 Valdemaro al Rusujo
; ĵurnaliste iras.<> ;
Antoninan li renkontas ; ŝi
problemojn diras. ....

'120 "Kara mia Nikolao ;
patro ilia mortis ; kiu al ni
vivsekuron ; kaj monon
hejmen portis. ....

'121 Ĉu vi povas al
Svedujo ; mian filinon
preni ; ke mi povu la
aliajn ; sola en vivo teni?"

'122 "Nina venu al
Stokholmo ; plu muzikon
studi. ; Ĉe mi", diris
Valdemaro ; "povos
pianon ludi." .....

'123 Enamiĝis Valdemaro
; kaj la juna Nina. ; Ŝi
fariĝis post du jaroj ; lia
novedzino.<> .....

'124 Mi la trian parton
nun ; rakontis Valdemaran
; kaj ni poste dancos kune
; ankaŭ la parton kvaran.
.....

,& Kvara parto.
Hungarlandon (40):

'125 Nun mi kantos
kvaran parton ; pri
Valdemar' kaj Nina. ;
Mondo tre malbone fartos
; pro malamo kulmina. ....

'126 Lernis Esperanton
frue; Valdemar' kaj regis.
; Li dek unu lingvojn flue
; kaj parolis kaj legis. ....

'127 Germanujon
humiligis ; la venkintoj
militaj ; kio
kontraŭreagon instigis ;
civilizon spitan. ....

'128 Eĉ pli Hungarujon
rabis ; paco Trianona.<> ;
Restis por miljara nabo ;
lando nur triona. ....

'129 En sia kvindeknaŭa
jaro ; rajdis Valdemaro ;
puston longe sur ĉevalo ;
tra lando de hungaroj.<>
.....

'130 Rajdis Valdemar'
ĉevalon ; tra hungara
lando ; por ekkoni ĝin pli
bone ; ol de fervojrando.
.....

'131 Ekinstruis li svedan
lingvon ; en
universitato<> ; kaj
studantojn judajn ŝirmis
kontraŭ rasismaj batoj. ....

'132 Li en Budapeŝto
laboras ; en lingva
fakultato ; kaj rimarkas ĉe
ĥristanoj ; mankon de
kompato. ....

'133 Post verkado,
tradukado ; kaj kontakta
kreo ; fariĝis li de l'
ambasado ; kultura
ataŝeo.<> ....

'134 Adolf Hitler<> sen
skrupuloj ; homojn tre
malamas. ; Kontraŭ judoj,
maldekstruloj ;
amasparoloj flamas: ....

'135 "Judoj kaj ciganoj
estas ; senvaloraj rasoj. ;
El ili neniu restu ; vivi ni
ne lasu. ....

'136 Al ni arjoj<> ankaŭ
slava ; raso malsuperas. ;

Jes, la onidiroj pravas ; ili
ne prosperos." .....

'137 Nazia partio sen
kompato ; homojn
malestimas. ; Judoj,
slavoj, demokratoj ; regon
ilian timas. ....

'138 Pli da teritorio
postulas ; nazia retoriko. ;
Libroj brulas, kapoj rulas ;
antaŭ la svastiko.<> ....

'139 Polojn Germanujo
atakas<> ; grakas
generaloj. ; Dua
mondmilito diskrakas ;
landojn al bataloj. ....

'140 "Diplomatoj sovetaĵ
foriru!" ; Hungarujo
postulas. ; Ilin Valdemar'
eskortis ; sekure ĝis
Istanbul. ....

'141 Hungarujo sendas
trupojn ; lukti kontraŭ
rusoj ; por eviti germanan
okupon ; kiel aŭstroj
ĵuse.<> ....

'142 Stalingradon
germanoj tuŝas ; en batalo
decida.<> ; Ilin de tie
rusoj repuŝas ; okcidenten
rapide. ....

'143 Martan tagon la nazioj ; faras landan puĉon.<> ; Valdemaro vidas defion ; "Komenciĝos buĉo." .....

'144 Valdemaro kaj Per Anger<> ; en ambasado sveda ; antaŭvidis regi sange ; nazia murdobsedo. ....

'145 "Adolf Ajhmann<> el Germanujo ; venis forigon gvidi. ; Judojn li kolektas tuje ; sendos al perfido. ....

'146 Judojn for nazioj portas ; en tro malgranda spaco. ; En vagonoj centoj mortas ; pro premiĝo kaj laco. ....

'147 Malantaŭ ŝlositaj klinkoj ; en kunpremo merda ; plurajn tagojn eĉ sen trinko ; multaj prudenton perdas. ....

'148 Ĉu ni povas helpi homojn ; resti en sekuro ; kaŝi sin en ŝirmaj domoj ; for de sanga spuro?" .....

'149 "Mi pasporton doni povas ; se iu rilaton ; por

si al Svedujo trovas ; ankaŭ nur privatan." .....

'150 "Karlo Luc<> en ambasado ; svisa simile faras. ; Registaron li persvadis ; kartoj arestojn baras. ....

'151 Kaŝas li homojn de arestoj ; en eksa fabriko vitra ; ŝirmas ilin de molestoj ; kaj mortigoj arbitraj. ....

'152 Montras vojon Karlo Luco ; kiel deportojn eviti. ; Fridriĥ Born<> de Ruĝa Kruco ; age lin imitas. ....

'153 Kaj mi tiel same faros ; kvankam kontraŭ juro. ; Homojn kaŝi ni preparos ; inter amikaj muroj." .....

'154 "Homoj estas homoj, ĉiuj ; havu rajton vivi" ; diris Per, "Vi helpu al tiuj ; provu ni intensive. ....

'155 Diris Per aserton prava ; "Helpu, jes, per domoj ; rajton vivi ĉiuj havas; homoj estas homoj." .....

'156 Sagokrucanoj<>
homojn ĝenas ; akre kaj
minace. ; Valdemar' kaj
Nina penas ; aŭdace kaj
senlace. ....

'157 Valdemar' maljuna
bravas ; kontraŭ ili kuraĝi.
; "Ili ne igu mortigejen ;
homojn alvojaĝi." ....

'158 En sia sepdekdua
jaro ; en ombro de milito ;
taskon sur sin Valdemaro
; prenas teruron spiti. ....

'159 Valdemar' kaj Nina
Langleo ; kaŝas multajn
homojn ; ĉe amikoj
malobee ; en privataj
domoj. ....

'160 Helpas homoj al la
paro ; en la savaj agoj. ;
Multaj homoj ordinaraj ;
laboras ja sen pago. ....

'161 Kelkajn kaŝas ĉe
monaĥojn ; kelkajn en
lernejoj. ; Ilin flegas kaj
prizorgas ; kiom eblas
pleje. ....

'162 Savoreta transporta
servo ; havas eĉ ŝarĝaŭton
; kaj kampare
manĝaĵrezervon ; ne
priparolu laŭte. ....

'163 Per hungara amikaro
; judojn save kaŝas ; ili kaj
ĉion eblan faras. ; Morto
strate paŝas." ....

'164 Nun de balado
Valdemara ; kaj pri brava
Nina ; finas ni la parton
kvaran ; kaj tuj dancos
kvinan. ....

**,& Kvina parto.
Ruĝakruce (50):**

'165 Finis ni la parton
kvaran ; kaj nun ekas
kvinan. ; Alparolis
Valdemaron ; lia edzino
Nina. ....

'166 "Grafo Folke
Bernadot'<> novas ; en
Ruĝakruca estraro. ; Ĉu ni
lin interesi povas ; veni ĉe
hungarojn?" ....

'167 "Kara Nina, bona
ideo" ; Valdemar'
respondis ; " li estos brila
korifeo ; Ruĝan Krucon
fondi." ....

'168 Eksterlandan
ministerion ; Valdemar'
entretis ; ĝeneralan
sekretarion ; Arnoti-
Jungert<> petis. ....

'169 "Grafon akceptu Bernadoton. ; Helplaboro gravas ; Ruĝa Kruco Sveda fondota ; urĝe homojn savos." .....

'170 "Ne ricevus li permeson ; tra Germanujo veni ; sed mi pensas ke sukcesos ; vi la gvidon preni." .....

'171 "Ruĝan Krucon ankaŭ ĉu mi ; devas reprezenti ; por al homoj helpi dume ; en militaj turmentoj? .....

'172 Ruĝan Krucon certe mi do ; devos organizi ; por al homoj kun rapido ; doni vivprovizojn." .....

'173 Sur maljunajn ŝultrojn prenas ; Valdemar' la gvidon. ; Tio sagokrucanojn ĝenas. ; Planas ili perfidon.

'174 Sagokruco kaŝejojn serĉas ; por fuĝantojn trovi. ; Kaptatoj multajn larmojn verŝas ; ĉar sin kaŝi ne povis. ....

'175 "Homojn la nazioj kaptas ; estas granda krizo. ; Kara Nina, ni

adaptu ; nian organizon.

.....

'176 Ĉi leterojn ni eldonu ; kvazaŭ fotan pasporton. ; Povas ĝi protekti homon ; kontraŭ bruta morto. ....

'177 Homon savos tia ĉi ; letero de protekto. ; Sagokrucano ne kuraĝos ; tiun jam difekti. ....

'178 Montris vojon Karlo Luco ; kiel deportojn eviti. ; Fridriĥ Born de Ruĝa Kruco ; age lin imitis. ....

'179 Konstantino Karadja<> rumano ; Anĥel Sanz-Briz<> hispano ; Anĝel Rotta<> de Vatikano ; laboras kun sama plano. ....

'180 Jeson al kvarcent protektleteroj ; aŭtoritato donas ; kvankam eskapi de danĝeroj ; multaj pli bezonas. ....

'181 Oficeje stampu paperojn ; kiel vivsavilojn. ; Ruĝakrucajn protektleterojn ; havu multaj miloj. ....

'182 Al uniformulo ĝi ;
imponos per bela stampo.
; Ĉu ĝi vere validas, tion ;
kaŝu inter krampoj. ....

'183 Oni dokumentojn
respektos ; de Ruĝa Kruco
Sveda ; juran bazon ne
suspektos ; kaj arestojn
cedos." ....

'184 Sagokrucanoj
leterojn grumblas ; de
Ruĝa Kruco Sveda ; sed
ne scias ke juro stumblas ;
ilin validaj kredas. ....

'185 Karlo Luc, Anĝelo
Rotta ; Konstantino
Karadja ; kaj Valdemaro
judojn kvotas ; eviti regon
sovaĝan. ....

'186 Helpis al Anĝel
Ĝorgo Perlaska<> ; post
la puĉo dua ; por ke
protekto ne fiasku ; en
batalo brua. ....

'187 Koncentrejon
Birkenaŭon ; du kaptitoj
fuĝis. ; Verkis ili la
raporton<> ; kiu baldaŭ
muĝis. ....

'188 Ĉasis ilin la nazioj ;
veron por estingi. ; Tamen

hungarajn judajn estrojn;
tiu raporto atingis. ....

'189 Juda kontraŭstara
ligo ; volis ne paroli ; pri
timiga koleriga ;
aŭŝvicprotokolo. ....

'190 Filip fon Frojdiger<>
vokas ; "Legu jen
raporton! ; Adolf
homvaloron mokas ;
puŝas nin en morton. ....

'191 En la koncentrejo
nazioj ; judojn amase
gasas ; milojn mortigas
agonie ; nenium vivi
lasas." ....

'192 "Montru!"
Valdemaro diris ; "Jen do
la fina flanko. ; Pri la
judaj sortoj ni miris. ; Nun
ni scias, dankon. ....

'193 Ĉi raporton mi
tradukos ; kaj al reĝo
sendos. ; Gustav<> estas
mia amiko. ; Ni reagon
atendu." ....

'194 Danielson<>
ambasadestro ; ne
raporton kredis. ;
"Elrigardu tra fenestro ;
maleblas tiel procedi. ....

'195 Sesdek mil homojn
jam ; en majo, ne povas
esti. ; Demandu al
registaro tamen ; ĉu oni
tion atestis." .....

'196 Valdemar' al oficiro ;
petas klarigi ombron. ;
"Generalstabano, ni miras
; ĉu ne troas ĉi nombro?"
.....

'197 "Okdek mil homojn
ili ; jam vagonare
forportis. ; Ĉiusemajne
dudek kvar mil ; pli
dividas ĉi sorton." .....

'198 Tamen Valdemar'
sukcesas ; sendi la leteron.
; "Ho, Gustavo, mi
promesas ; ke ĝi diras
veron. ....

'199 Hajnriĥ Himler<>
gvidas en regno ; judan
finan solvon. ; Ili laŭ la
granda desegno ; fariĝos
fumo kaj polvo." .....

'200 Skribis al Horti
Mikloŝ<> Gustavo ;
Valdemar' transdonis ; kaj
parolis pri hasto grava ; al
ŝtatestro imponis. ....

'201 "Horti, deportojn
malpermesu ; el

Hungarujo judajn ; ke
amastransportoj ĉesu ; kaj
mortigoj krudaj. ....

'202 "Bone ke vi al mi
venas ; kun ĉi reĝa
mesaĝo: ; Ĝin mi serioze
prenas ; kun registara
engaĝo." .....

'203 Malpermesis
registaro ; judojn
fortransporti ; baldaŭ post
la Valdemara ; pledo ĉe
Mikloŝ Horti.

'204 Pro la reĝa telegramo
; de Gustavo Kvina ; ili ne
sendas judojn al flamoj ;
en bruligo fina. ....

'205 Skribas Valdemar'
leteron ; al Karlo
princo.<> ; "Moŝto,
helpon konsideru ;
kontraŭ ekstermo grinca.
.....

'206 Por la Ruĝakrucaj
pagoj ; ni bezonas monon
; kaj pro multaj helpaj
agoj ; pliajn kvar
personojn." .....

'207 "Pensas mi, akceptu
vi ; nespertan ĉi Raulon. ;
Per vi ambaŭ ja evitos ;
multaj homoj brulon." .....

'208 Venis Raul Valenberj' <> ; ĥaosan Budapeŝton ; kaj instruis lin Per Anger ; eluzi konsulveŝton. ....

'209 Rajtas Raul fari veran ; ambasadpasporton. ; Multajn li elskribas, homoj ; do eskapas morton. ....

'210 Raul' ricevis multan monon ; de judoj en Usono. ; Kredis rusoj do ke estis ; li usona spiono. ....

'211 Valdemaro de Ruĝa Kruco; neniun monon ricevis. ; Kunlaborantojn preskaŭ ducent ; estri sen ĝi li devis. ....

'212 "Savas Raulo per pasportoj ; nur ĉasatajn judojn. ; Valdemaro savas ĉiajn ; homojn sen ekskludo." ....

'213 "Oni malpermesas judojn ; eliri el la ghetto ; sed kadavrojn en Danubon <> ; ĉiutage ĵetas." ....

'214 Kanto pri Valdemar' kaj Nina ; longe jam progresas ; jam ni dancis parton kvinan ; kaj baldaŭ dancos sesan. ....

,& Sesa parto. Militfine (36):

'215 Faris Valdemar' kaj Nina ; savlaboron sukcesan. ; Jam ni dancis parton kvinan. ; Venas parto sesa. ....

'216 En aŭtuno rusa avanco ; Germanujon minacos. ; Horti finas aliancon ; kaj proklamas pacon. ....

'217 Sagokruco puĉon faras ; en la sama tago. <> ; Nun neniuj rajtoj staras ; kontraŭ teroristoj. ....

'218 Nina en Monahinejo ; de la Sankta Koro ; kun estrino Hildegardo <> ; nokte savlaboras. ....

'219 Malfermiĝas pordo subite ; "Vivu Salaŝio!" <> ; krias deko da plenarmitoj ; kelkaj en ebrio. ....

'220 "Ha! Por tiaj paperoj malbenaj ; tuta jen fabriko. ; Ni judaĉojn ĉiujn prenas. ; Vi vin identigu!" .....

'221 Vipas kaj tablon pistole martelas ; ili kaj blasfemas ; monon kaj ornamaĵojn ŝtelas ; monaĥinoj tremas. ....

'222 Postan tagon ili revenas ... .. ĝenas ...
...

'223 Sagokrucanoj sen uniformo ; murdas en amoko. ; Oni ne du noktojn dormu ; en la sama loko. ....

'224 Sagokruco Valdemaron ; al morto juĝas ; ĉar li vivpereon baras ; por multaj kiuj fuĝas. ....

'225 Sagokruco jam lin ĉasas ; kun mortiga celo. ; Valdemar' malsana kuŝas ; en malvarma kelo.<> .....

'226 Flanken la kurtenon tiras ; bruto plenarmita. ; Valdemar' rigardas kun ; indiferento spita. ....

'227 Bruto lin rigardis zorge ; ĝis el iu angulo ; iu diris "Estas nur ; malsana maljunulo." .....

'228 Estis lia ŝanco bona ; ke razado mankas. ; Lin brutulo ne rekonas ; pro la barbo blanka. ....

'229 El la kela ĉambro tiu ; bruto re eliras. ; "Ĉu Langleon trovis vi?" ; brutkamarado miras. ....

'230 "Ne, li ne estas tie" ; respondis la unua. ; "Ĉu vi certas? Mi ne kredas!" ; diris tuj la dua. ....

'231 Enrigardis ankaŭ la dua ; zorge Valdemaron ; sed ne povis identigi ; lin tiu barbaro. ....

'232 Enrigardis bruto dua ; por certecon havi. ; "Mi ne povas lin rekoni ; vi do tamen pravis." .....

'233 Tiel sub milita vintra ; budapeŝta korto ; Valdemar' saviĝis de ; la sagokruca morto. ....

'234 Malkonate li aspektis
; pro vizaĝo barba. ; Tial
ne kaptiĝis li ; de Morto
murde varba. ....

'235 Budapeŝton
ĉirkaŭprenis ; soveta
sieĝo. ; Anoj sagokrucaj
ĉagrenis ; urbe en la neĝo.
.....

'236 Konkeris Budapeŝton
; soveta armeo.<> ;
Pluvivantojn de juda
ghetto ; savis de pereco.
.....

'237 Rodja Malinovskij<>
malferma ; urbo ĝin
deklaris. ; Ĉion ajn
soldatoj rajtas ; sen puno
fari. ....

'238 Nina diris
"Monahinojn ; la soldatoj
perfortos. ; Ruĝakrucajn
vestojn ŝirme ; mi al ili
portos." ....

'239 Baldaŭ soldatoj rusaj
venis ; tra la doma pordo ;
kaj komencis virinojn
ĝeni ; en minaca ordo. ....

'240 Al soldatoj Nina kriis
; ruse per forta voĉo ; "Ĉu
vi helpantojn sindonajn

perfortos? ; Meritas vi
riproĉon!" ....

'241 Junaj soldatoj al ŝi
respondas ; haltis preskaŭ
plore ; "Estimata patrino,
ni hontas ; nin pardonu
elkore!"<> ....

'242 Raul' ne kredis ke
danĝeris ; por li soveta
flanko ; sed ĉe rusoj
malaperis ; kaj mortis en
Lubjanko.<> ....

'243 En printempo paco
sonis ; ĉesis jam pafado. ;
Nova registaro ordonis ;
forlasi ambasadon. ....

'244 Paro Langle'
Svedujen venas ; sen eĉ
unu groŝo. ; Sin vivteni ili
penos ; kun malplena
poŝo. ....

'245 Libron li verkis, Agoj
kaj tagoj ; en
Budapeŝto<>, kaj mendis
; helpon per aŭtora pago ;
kaj Hungarujen sendis.
.....

'246 Ĥaoson en
Budapeŝto<> ; libre Nina
rakontis ; pri danĝeroj tre
honeste ; kiel homoj
volontis. ....

'247 Oficiala rekono
mankis ; por Valdemar'
kaj Nina ; sed honore oni
dankis ; ĉi heroojn fine.

.....

'248 Ricevis de Ruĝa
Kruco medalon<> ;
ordenon de Norda Stelo<>
; justuloj inter la
popoloj<> ; deklaris
Israelo. ....

'249 Se vi povas pli
rakonti ; pri Langlea faro ;
strofon verku por
tondronta ; balado
Valdemara. ....

'250 Jen baladon
Valdemaran ; kantis mi
kaj prave ; kaj la lingvon
tuthomaran ; kaj multajn
vivojn<> li savis. ....

'251 Nun mi finas la
baladon ; veran
Valdemaran. ; Lian
nomon tenu ĉiam ; en
memoro karan. ....)

<&Notoj:

'1 En Feroaj Insuloj travivis ĝis moderna tempo malnova tradicio ĉendanci baladojn.

'3 Hugenoj estis kalvinistoj, viktimoj de religiaj masakroj, kiuj ekde jaro 1685 amase forlasis Francujon. Cento el ili alvenis al Svedujo.

'5 Mathilda Söderén (1832–1904), eldonisto kaj verkisto.

'6 Svede "Södermanland" aŭ "Sörmland", provinco sveona sudokcidentaŭ Stokholmo.

'7 Emil Viktor Langlet (1824–1898), arĥitekto.

'9 Spetebyhall, bieno en sudermanlanda paroko Lerbo apud Katrineholm'. Nupto estis en 1864.

'10 Filip Langlet (1866–1950), laboris konstruiste ĉe Robert Nobel dum 1890–1893 kaj sekretario ĉe Alfred Nobel 1896–1897 kaj 1899–1937 instruis en Tehnika Altlernejo de Stokholmo.

'11 Abraham Langlet (1868–1936), doktoro pri ĥemio, instruis en Chalmers Tehnika Altlernejo en Gotenburgo 1896–1933. Grafologo.

'12 Alexander Langlet (1870–1953), artisto kaj multjara prezidanto de Gotenburga Artista Klubo.

'13 Valdemar Georg Langlet (1872 decembre 17-an –1960 oktobre 16-a), pionira svedespo kaj ĵurnalisto.

'14 Ludwik Lejzer Zamenhof (1859-1917) eldonis Unuan Libron en 1887.

'17 Antonina Ĉajkovska (1872-1948), pionira rusespo.

'21 Otto Zeidlitz (1860-1943), svedespa multlingvulo, pastrigis en 1888.

'22 V. studis en Upsala universitato dum jaroj 1891-1894.

'24 Upsala Klubo Esperantista fondiĝis en 1891.

'26 Planlingvon Volapük publikigis inventis kaj publikigis germana pastro Johann Martin Schleyer en jaro 1879. ; Klubo germane "Nürnberger Weltsprachenverein" en 1888 forlasis Volapukon por Esperanto.

'30 Laŭbezone anstataŭ la vorton "baldaŭ" vorto "poste", "tuj" aŭ "nun".

'32 Ilja Ostrovski (1855–1910+?), kuracisto, anoncis en monata gazeto La Esperantisto en 1895 bonvenigon en sia domo.

'33 "La Esperantisto", plej unua espa gazeto, eldoniĝis en Nurenbergo, Germanujo, dum jaroj 1889-1895. ; Erik Etzel, kamarado de V. en Upsalo.

- '39 Sinjoro W. Waher scipovis paroli nur estone, ruse kaj espe. Kun li V. unuafoje parolis espe sen alia lingvo ebla.
- '41 Lev Tolstoj (1828-1910), grafo kaj verkisto ; Inter la moskvaj rusespoj kiuj akompanis la svedojn menciigis nomo Puĉkovski.
- '42 Ruse "Vojna i mir", kvar volumoj de Lev Tolstoj 1865–1869 ; "Carstvo Boĵije vntri vas" 1894, malpermesita de la rusa cenzuro.
- '43 Ĉi tiun rezonon de Tolstoj citas V. en "Till häst genom Ryssland" ("Sur ĉevalo tra Rusujo") 1898, sur paĝo 46.
- '47 Antonina rakontis krimeajn popolfabelojn, kiujn V. poste publikigis en sveda gazeto.
- '49 La vaporŝipo nomiĝis Miĥail. ; Nikolaj Afrikanoviĉ Borovko (1863–1913), instruisto, ĵurnalisto kaj pionira rusespo.
- '50 Nikolao Borovko sendis al Z. leteron en 1895(?) demandante kio kondukis Z.on al esp. La respondon Vladimir Gernet el la rusa tradukis en esperanton kaj publikigis en Lingvo Internacia.
- '51 Tiu voĉdono okazis en 1894.
- '57 Vladimir Gernet (1870–1929), pionira rusespo, ĥemiisto kaj vinberinstitutestro.
- '59 En la dua numero de 1895.
- '65 Du vaporŝipojn ili malektis pro la drinkemo de ties anglaj ŝipestroj. Ili iris per ŝipo Jekaterina II.
- '69 Ahmed paŝao, membro de Grand-sinjora Kortego de la sultano de Otomana Imperio.
- '73 "Lingvo Internacia" eldoniĝis en Upsalo 1895–1899, poste alilande. Unue faris ĝin V., d-ro Krikortz, Paul Nylén (1870-1958) kaj P. Ahlberg.
- '81 La dua rusa vojaĝo de V. estis en jaro 1896.
- '82 Nina Borovko-Langlet (1896–1988) naskiĝis en aŭgusto baldaŭ post la dua vizito de V.
- '84 Aleks laboris por petrolea ekspozicio de Nobel.
- '85 Poste Aleks kaj V. kune vojaĝis al Polujo, Hungarujo kaj Italujo.
- '86 En Budapeŝto oni festis en jaro 1896 mil jarojn post la "landpreno" de Hungarujo.
- '88 Estis en jaro 1897.
- '90 Jasnaja Poljana ("Luma Kampo"), vilaĝo 180 kilometrojn sudob Moskvo.
- '93 Tiun gravan por li interparolon priskribas V. en sia libro "Till häst genom Ryssland", paĝojn 79–84.
- '96 Sergej Aleksandroviĉ, rekta prapranepo de Ŝahin Ĥan Geraj kaj tronheredunto de Tatarujo Krimea.

- '97 Dmitri Ivaniĉ, vilaĝa paca juĝisto en Filonovskaja en 1897. ; La atamano, tio estas kozaka estro, nomiĝis Pugaĉev ; Filonovskaja, vilaĝo en Don-kozaka regiono, 680 kilometrojn sudorientob Moskvo.
- '99 En Filinovskaja V. loĝis kun familio *Fokin*(?).
- '106 Signe Paulina Blomberg (1876-1921), flegistino, filino de Karl Evert Blomberg kaj Paulina Grosskopf, edziniĝis al V. en sia hejmurbo Åbo (suome Turku), Finnlando, tiama Rusujo, en 1899.
- '108 Oscar Dua (1829–1907), reĝo de Svedujo 1872–1907 kaj de Norvegujo 1872–1905.
- '110 Emil Langlet (1900–1966), Lars Langlet (1903–1981).
- '112 Svede "Om revolutionsrörelsen i Ryssland" ("Pri la revolucia movado en Rusujo") 1906, pri jaro 1905.
- '114 Sveda Esperanto-Federacio fondiĝis en 1906. V. estis ĝia prezidanto ĝis 1909.
- '115 Svede "Om kriget på Balkan" ("Pri la milito en Balkano") 1912.
- '117 Svede "Frihetskorset av tredje klass", suome "Vapaudenristin ritarikunta", 1918. Finnlando sendependiĝis en 1917.
- '119 V. iris al Moskvo en 1923.
- '123 V. kaj Nina geedziĝis en 1925.
- '128 Laŭ Traktaĵo de Trianono la 4-an de junio 1920 Hungarujo perdis 72 procentojn de sia teritorio kaj 62 procentojn de sia loĝantaro.
- '129 V. rajdis 1500 km-ojn tra Hungarujo en 1931. Svede "Till häst genom Ungern" 1934.
- '131 Ek de 1932 V. instruis la svedan en Pálmány Péter universitato en Budapeŝto.
- '133 V. estis nepagata sveda kultura ataŝeo en Budapeŝto 1938–1944.
- '134 Adolf Hitler (1889–1945), nazia partiestro 1921–1945 kaj diktatoro de Germanujo 1933–1945.
- '136 Arja, el sanskrita vorto por "nobla", nazie signifas ana al la propra (germana) "raso", ĝenerale homo helkolora haŭte, hare kaj okule.
- '138 Svastiko, aŭ hoka kruco, antikva sunsimbolo, uzita por nazia partio.
- '139 Germanujo invadis Polujon en 1939 septembre 1-an.
- '141 Germanujo okupis Aŭstrujon en 1938 marte 12-an.

- '142 Batalo de Stalingrad (antaŭe nomata Caricin, poste Volgograd) daŭris de 1942 aŭguste ĝis 1943 februare.
- '143 Germanoj puĉis Hungarujon 1944 marte 19-an.
- '144 Per Anger (1913–2002), sveda diplomato.
- '145 Adolf Eichmann (1906–1962), alta oficiro de nazia polico Schutzstaffel.
- '150 Carl Lutz (1895–1975), svisa diplomato.
- '152 Friedrich Born (1903–1963), svisa diplomato, delegito de Internacia Komitato de Ruĝa Kruco de majo 1944 ĝis januaro 1945.
- '156 Hungare "Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom", hungara nazieska partio dum 1935–1945.
- '166 Folke Bernadotte (1895–1948), sveda princido kaj grafo. Lin murdis israelanoj en Jerusalemo dum lia pacmisio por Unuiĝintaj Nacioj.
- '168 Arnóthyi-Jungert.
- '179 Constantin Karadja (1889–1950) rumana diplomato ; Ángel Sanz-Briz (1910-1980) hispana diplomato ; Angelo Rotta (1872–1965), apostola nuncio.
- '186 Giorgio Perlasca (1910–1992), itala negocisto.
- '187 Vrba-Wetzlerraporto, 1944 aprile, unu el la "Auschwitz-protokoloj", verkita de eskapintoj de Birkenau, nome Walter Rosenberg alias Rudolf Vrba (1924–2006) kaj Alfréd Wetzler (1918-1988).
- '190 Pinchas Freudiger (??–19??), ekleziestro kaj membro de Juda Konsilantaro en Budapeŝto.
- '193 Gustaf Kvina (1858–1950), reĝo de Svedujo 1907–1950.
- '194 Ivan Danielson (1880–1963), sveda diplomato.
- '199 Heinrich Himmler (1900–1945), estro de nazia polico Schutzstaffel dum 1929–1945.
- '200 Horthy Miklós (1868–1957), hungara ŝtatestro dum 1920–1944.
- '205 Prins Carl (1861–1951), reĝido de Svedujo, estro de Sveda Ruĝa Kruco 1906-1945.
- '208 Raoul Wallenberg (1912–1947), sveda diplomato.
- '213 ghetto , Danubon ... ..
- '217 Sagokruca puĉo okazis 1944 oktobre 16-an.
- '219 Ferenc Szálasi (-1946), estro de Sagokruca Partio 1932-1946, mortpunita.

'225 Ĉi epizodon priskribas Björn Runberg en sia libro "Valdemar Langlet – räddare i faran" ("V. L. – savanto en la danĝero") 2000, paĝon 37.

'236 Soveta armeo prenis Budapeŝton en 1945 januare 16-an.

'237 Rodion Malinovskij (1898 – 1967), soveta marŝalo kaj ministro pri defendo 1957-1967.

'241 Pri ĉi epizodo Nina foje parolis, diris Pieter Langlet kaj Monika Langlet-Forsberg, genepoj de V., en 2015 aprile.

'242 Lubjanko, malliberejo en Moskvo kaj centro de soveta spiona agentejo NKVD, poste nomata KGB. Supozeble tie en 1947 Raul' mortis.

'245 Svede "Verk och dagar i Budapest" 1946. La monon pro la libro V. uzis por sendi krizan helpon al Hungarujo.

'246 Svede "Kaos i Budapest" 1982, espa traduko en 2001.

'248 Svede "Röda Korsets silvermedalj" 1946 ; "Nordstjerneorden" 1949? ; hebree "Hasid Ummot Ha-'Olam", "Jad Vašem" 1965.

'250 Oni taksas ke la Langlea agado en la militfino savis inter dekmil kaj dudek mil homojn, sed eble pli.

>

RESTAS POR PRISKRIBI

1886-1890 Gimnazio

1891-94 Upsala universitato

Bajdarskij vorota=pordego al Jalto.

Kun leŭtenanto dragona Nehad Bej en Stambul iris al Aĥmed Paŝa.

1896-1905 Sth Dagblad

Protektaj leteroj hungare kaj germane, Maximilian Jaeger (1915-1999), svisa diplomato.

Lars G:son Berg (1918-1993), sveda diplomato.

1944-7 Horthy malpermesis deportojn de judoj.

1945-5 Forlasas ambasado Bp-on

1945 Reiro al Svedujo

Till häst genom Ryssland:

T.h.g.R. 218 Tolstojs bok "Gån i ljuset"

T.h.g.R. 370 Leonid Afrikaniitj, Jelec

T.h.g.R. 380 "Omvändelse" i jungfruklostret i Moskva

T.h.g.R. 387 stk 3 Varför har vi människor så sällan förmågan att...

= ALTERNATIVA REKANTAĴO!

T.h.g.R. 399 helpis al Tolstoj traduki leteron publikan al skandinavo

T.h.g.R. 400 libro de Tolstoj

"Kreuzersonaten", "Sveda insulo" de Lvoviĉ

T.h.g.R. 411 hos Sergej Fomitj i Moskvo

T.h.g.R. 419 lastan tagon en Novgorodo falis neĝo

Verk och dagar i Budapest:

V.o.d. 37 Efter kuppen, namn o gärningar

V.o.d. 42 V. o Carl Lutz

V. o d. 47 – dialog

V.o.d. 70 klosterhjälp

V.o.d. 79 samtal med justitieministern

V.o.d. 81 OKW = Oberkommando der Wehrmacht

V.o.d. 84-85 samarbetssvårigheter

V.o.d. 111 Horthys svar till Gustaf + några datum

V.o.d. 112 monsignore Verolino

V.o.d. 118 med våld

V.o.d. 122 stödd

V.o.d. 125 kyssa en ängel

V.o.d. 129 Eszterházy mortigis??

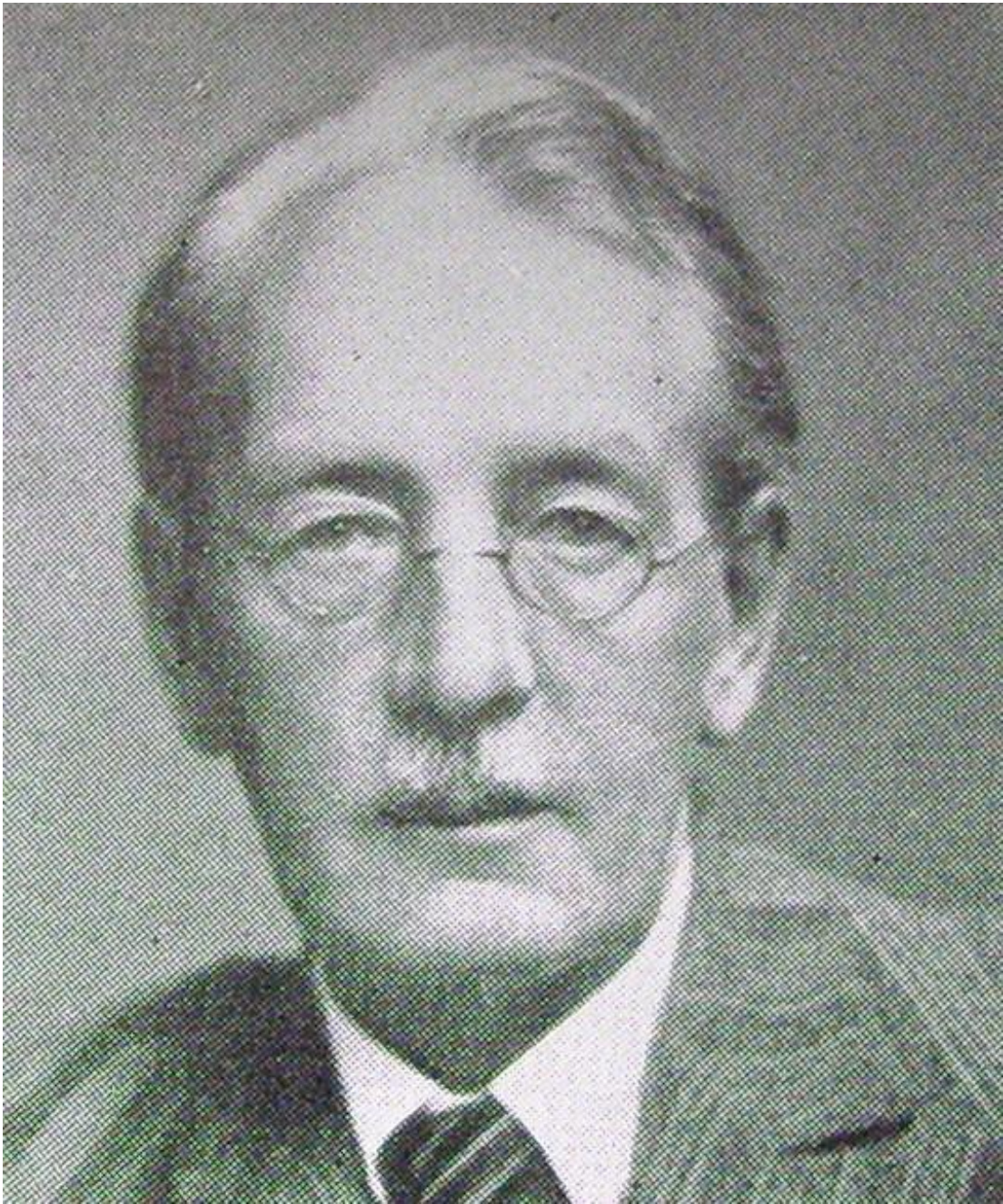
V.o.d. 163 inga papper behövs med Langlet

V.o.d. 171 L. Berg ror

V.o.d. 183 ritten

V.o.d. 194 ledare för int . r.k.komm.

V.o.d. 197 vådan av två röda kors

CGRJSO egfjsa